

ANNA AGENJO

“CONEGUEM ELS NOSTRES PARCS”

UN PROGRAMA PER SENSIBILITZAR ELS ESCOLARS I ADREÇAT A HARMONITZAR LES RELACIONS ENTRE L'HOME I LA NATURA

UN DELS OBJECTIUS del Servei de Parcs Naturals de la Diputació de Barcelona és posar a disposició de la societat un conjunt d'instal·lacions, equipaments i serveis en el marc dels Parcs Naturals per satisfer la demanda d'espais de lleure, on conèixer i estudiar la natura. Seguint aquesta línia i des de fa tres anys, aquest Servei, en col·laboració amb el Servei d'Ensenyament de la Corporació i els ajuntaments del Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Baix Llobregat, realitza un programa anomenat “Coneguem els nostres Parcs”. Aquest programa té com a objectiu sensibilitzar els escolars contra la utilització irracional dels recursos naturals i, alhora, estimular noves formes de comportament que permetin d'harmonitzar les relacions entre l'home i la natura.

El mòbil del programa és fer adonar de la importància dels recursos naturals per a la vida humana. Partint d'aquesta necessitat, s'analitza l'actuació que fins ara l'home ha tingut sobre el medi i s'arriba a la conclusió que és urgent un desenvolupament racional a fi d'aturar l'estat de degradació progressiva en què ens trobem.

Dintre d'aquesta problemàtica, els parcs naturals no són altra cosa que porcions del territori on es practica la política de conservació activa de què parlàvem.

Aquests darrers anys, l'escola ha estat contínuament bombardejada des de fora i per diferents mitjans (àudio-visuals, auques, opuscles, pòsters, etc.) amb un mateix missatge: la denúncia constant contra la degradació del medi que ens envolta. Tot allò que representa el progrés (les fàbriques, els cotxes, les urbanitzacions, les autopistes, etc.) s'ha convertit en el botxí de la bella natura. Però a l'escola i davant els ulls infantils, aquest missatge s'esquematitza i es converteix en una disjuntiva maniquea entre els qui defensen la intocable natura i els altres, els qui l'embruten, la transformen i la degraden.

Una vegada més li correspon al mestre de centrar la qüestió, de trobar el punt intermedi que permeti a l'alumne de tenir una visió més oberta, més documentada, i un criteri que li faci possible polemitzar sobre el tema amb coneixement de causa.

En aquest sentit, hem concebut el Programa com un ajut que va més enllà del llibre de text. Un programa en el qual, d'una banda, el mestre pot trobar informació, material i mitjans que li facilitin la seva difícil tasca i, de l'altra, els alumnes poden participar, discutir, manipular i prendre decisions. En definitiva, un programa on s'aclareix què vol dir la frase: “Cercar l'equilibri entre el conservacionisme i l'aprofitament racional dels recursos naturals”.

TRÍPTIC INFORMATIU DEL PROGRAMA

DETALL DE L'ESTANYOL DE SANTA FE COLONITZAT PER LA BOGA. (PARC NATURAL DEL MONTSENY)

ACTIVITATS AGRÀRIES EN UN CAMP DE CONREU

metodologia

El programa va adreçat als escolars de 6è nivell i comprèn una sèrie d'activitats que els permetrà observar, investigar i deduir a partir de les pròpies experiències.

Consta de dues fases:

1a. fase: treball previ a l'escola.

2a. fase: treball al parc natural.

primera fase: treball previ a l'escola

Aquesta fase comprèn la visita a les escoles de membres del Servei de Parcs Naturals amb la intenció de:

1.— donar a conèixer l'existència dels parcs naturals i explicar quines són les funcions i els objectius que tenen assenyalats i

2.— informar sobre el medi natural i els beneficis directes que ens reporta.

El monitor, amb l'ajut de material gràfic (esquemes i mapes), introdueix el tema i desvetlla les incògnites

"AQUEST AUDIOVISUAL VOL AJUDAR-VOS A COMPENDRE MILLOR LA IMPORTÀNCIA DEL BOSC EN L'EQUILIBRI DE LA BIOSFERA"

AUDIO-VISUAL

que els escolars puguin tenir respecte als parcs naturals: com són?, quina extensió tenen?, com s'arriba al parc?, on són?, quin parc visitarem?, etc.

A continuació, es projecta l'àudio-visual "el bosc és vida" que forma un conjunt didàctic prou complet amb el joc "visat per a ecoterra":

L'àudio-visual consta de 120 diapositives i té una durada de 20 minuts. Fa la funció de material de documentació a partir del qual l'alumne podrà extreure els criteris bàsics necessaris per jugar a "visat per a ecoterra".

Els temes que cronològicament tracta l'àudio-visual són:

—L'aire, el mar, el sol i la temperatura són fonts de recursos naturals que l'home necessita per viure.

—El bosc és una part de la terra ferma i compleix una important funció com a element esmorteïdor de les forces de la natura (erosió, vent i aigua) i de certes activitats humanes (contaminació i sorolls).

—El bosc té una vida pròpia i unes relacions ecològiques internes que sovint desconeixem.

—El bosc, a més, ens proporciona productes (fusta, suro, bolets, fruits, etc.) i acull usos socials com el lleure, l'estudi, els esports, etc., alhora que ens ofereix bellesa i tranquil·litat.

—Per tot això, cal que el protegim, aturant el procés de degradació a què està sotmès. Una forma de fer-ho és crear parcs naturals.

Per facilitar la comprensió dels diferents conceptes que conté l'àudio-visual, abans de la visita a l'escola, s'envia al mestre un resum dels temes acompanyat del vocabulari que cal treballar i d'alguns suggeriments sobre com s'hi poden introduir els temes del programa de l'àrea de naturals i de l'àrea de socials.

Acabada la projecció s'estableix un diàleg amb els alumnes a fi de repassar les idees bàsiques que s'han tractat a l'àudio-visual i que hauran d'utilitzar per jugar a "visat per a ecoterra".

EL BOSC A CASA NOSTRA, (EL CORREDOR)

el joc: "visat per a ecoterra"

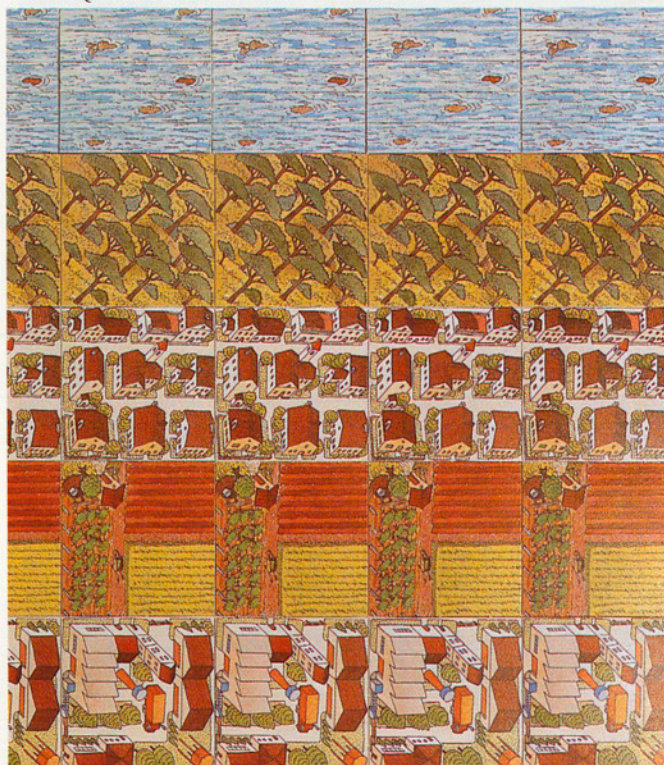
Consisteix a ordenar un país imaginari anomenat ECOTERRA amb els cinc elements que en caracteritzen el paisatge: el bosc, els conreus, les ciutats, els polígons industrials i els rius i embassaments.

El joc està format per un tauler i unes fitxes fàcils de retallar. Al tauler, hi ha representat el mapa d'Ecoterra, que és un quadrat de vint-i-cinc quadrets. Cinc quadrets estan ocupats per muntanyes i un per aiguamolls. Per tant, únicament disposem de dinou quadrets lliures on col·locar boscos, ciutats, conreus, indústries i embassaments o rius.

De fitxes, n'hi ha deu de cada, excepte d'embassa-

TAULER QUE REPRESENTA EL MAPA D'ECOTERRA

ELEMENTS DEL JOC: EL POLÍGON INDUSTRIAL, EL BOSC, EL CONREU, LA CIUTAT, L'EMBASSAMENT O EL RIU

ments que n'hi ha vuit. Això s'ha fet així per tal de no condicionar quin és l'element més important en el model d'ús del territori a Ecoterra.

La intenció pedagògica del joc és fer reflexionar sobre la importància de la situació dels elements esmentats en un territori.

Per això només es dona una regla: combinar els diferents elements per tal que hi hagi un mínim de contaminació, soroll, plagues, sequera, inundacions, erosió, esllavissaments. A l'hora de valorar el model elaborat, cal tenir present:

- el nombre de quadrets que ocuparà cada element i
- la seva distribució pel territori, és a dir, el veïnatge de cada element.

Per realitzar un model reeixit cal recordar tot allò que ens ha explicat l'àudio-visual:

- el bosc al costat de les ciutats afavoreix la circulació d'aire i impedeix la formació d'*smog*
 - el bosc al costat dels conreus evita les plagues,
 - el bosc al costat de les indústries redueix el soroll i la contaminació,
 - tenir els conreus al costat d'un riu permet que rendixin més perquè són de regadiu i
 - l'embassament és com un gran llac, però artificial.
- És bo que tingui alguna de les ribes boscoses ja que tenen una alta diversitat faunística.

Durant trenta minuts els alumnes han de discutir i col·locar les fitxes que representen els diferents elements d'acord amb les idees exposades abans. Acabat aquest temps, es valoren els models en una discussió amb tota la classe.

Creiem que el joc és un exercici de gran interès pedagògic i una bona idea per estimular la imaginació.

Hem constatat la bona acceptació que ha tingut entre els escolars. En una darrera enquesta, contestada per 700 escolars, davant la pregunta "T'agrada pensar com ordenar un país imaginari?"

JUGAR A ECOTERRA ÉS PENSAR COM ORDENAR UN PAÍS IMAGINARI

el 97,6% contestaren: Sí

el 2,4% contestaren: No

"visat per a ecoterra" té d'altres possibilitats de joc, ajuntant tots els taulers es pot fer un país molt més gran.

El mestre també pot aplicar-lo a d'altres matèries, com ara les matemàtiques —càlcul de percentatges— o les ciències socials —estudi de la població, agricultura, indústria.

Així, els mestres han respost a la pregunta: "Quines possibilitats de treball té el joc per tu?"

Pot servir per:

- treballar l'equilibri ecològic,
- estudiar la història de l'evolució,
- construir pobles i ciutats,

- fer comparacions entre comarques,
- fer estudis de l'entorn,
- Fer una experiència interdisciplinària.

El Servei de Parcs Naturals regala a cada escola un joc per a cada cinc alumnes, a més dels cartells de flora i fauna dels parcs i les publicacions del Servei per a la biblioteca de l'escola en les quals es pot trobar força informació sobre parcs naturals.

segona fase: treball al parc natural

Abans dels trenta dies posteriors a la primera fase, els escolars, acompanyats del mestre, visiten un parc natural.

En aquesta fase es pretén que l'escolar s'adoni, a partir de l'observació directa i del contacte amb la realitat, de la necessitat de prendre una actitud més respectuosa amb el medi, un cop vista la seva fragilitat i els beneficis que ens reporta.

L'activitat consisteix en la visita d'un dels equipaments del parc natural i la realització posterior d'un itinerari a fi de descobrir, observar i prendre contacte

ELS MODELS REALITZATS ES DISCUTEIXEN AMB TOTA LA CLASSE

amb els diferents elements del medi natural. En aquesta fase és important que els nens puguin observar directament l'impacte de l'home sobre el territori i treure conclusions sobre el model d'actuació que permet la conservació del medi. Per fer aquesta activitat, disposen d'unes fitxes i del material pedagògic adequat:

aquesta fase dura tota la jornada escolar

Els visitants són atesos per un monitor que els exposa les característiques de cada parc amb l'ajut de l'exposició que hi ha al parc amb aquesta finalitat.

Posteriorment i al llarg d'un recorregut, el monitor

EXPOSICIO INFORMATIVA SOBRE EL PARC QUE HI HA A L'INTERIOR DEL CENTRE D'INTERPRETACIÓ DEL COLL D'ESTENALLES. PARC NATURAL DE SANT LLORENÇ DEL MUNT I LA SERRA DE L'OBAC

L'ESTUDI DE LA NATURA ÉS UNA DE LES ACTIVITATS QUE ES FAN AL PARC (MONTSENY)

els recorda els coneixements adquirits a la fase del programa i els situa en la realitat que els nois estan observant.

Un parc natural és un espai humanitzat on activitats agràries o forestals es complementen amb d'altres com la que ells fan: l'estudi i l'observació de la natura.

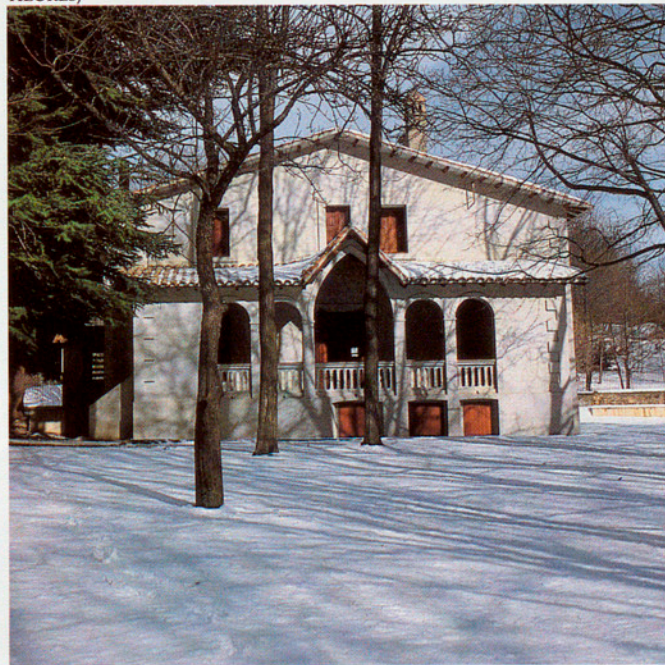
En aquesta fase, l'aprofitament de l'activitat depèn molt de l'interès i la motivació del mestre.

balanç de dades

Des del curs 1982-83 han participat en el programa 17.464 escolars de 6è nivell d'EGB distribuïts en vint-i-nou municipis de l'àrea metropolitana.

OBSERVAR I INVESTIGAR AJUDA A CONÈIXER MILLOR EL MEDI NATURAL (LES HEURES)

L'ESCOLA DE LA NATURA DE CAN LLEONART, UN DELS EQUIPAMENTS UTILITZATS DINS EL PROGRAMA

Per realitzar aquest programa s'han necessitat diàriament cinc monitors, dos per visitar les escoles i tres per atendre els grups escolars que arribaven als parcs.

El programa és gratuït i inclou l'autocar, els monitors i el material pedagògic.

Tant per a l'organització com per sufragar les despeses ha estat imprescindible la col·laboració del Servei d'Ensenyament de la Diputació de Barcelona i dels ajuntaments del Maresme, el Barcelonès, el Vallès Occidental i el Baix Llobregat.

Estem segurs que aquest esforç econòmic i humà tindrà una compensació en un futur proper. ◀

ANNA AGENJO I BOSCH
Mestra

LES CAMPANYES DE MÚSICA I ESCENA A L'ABAST HAN ASSOLIT UNA ACCEPTACIÓ FORÇA CONSIDERABLE D'UN A L'ALTRE